

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 335/2021-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Evou Hencovskou, Bajzova 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní sp. zn. 18Pc/32/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní sp. zn. 18Pc/32/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice I **prikazuje** v konaní sp. zn. 18Pc/32/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Košice I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 335/2021 z 27. mája 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 23. apríla 2021, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať konať okresnému súdu, priznať primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľka podala 31. mája 2018 návrh na určenie manželského výživného. V konaní došlo k početným odročiam pojednávania, prevažne z dôvodu žiadosti účastníkov konania. Priebeh konania bol dotknutý opatreniami proti COVID-19 a zmenou sudcu. Okresný súd 31. mája 2021 vo veci rozhodol. Vec nie je právoplatne skončená.

II.

3. Podľa názoru sťažovateľky je opakované rušenie termínov pojednávania hlavným dôvodom zbytočných prietahov, konanie nie je zložité, no privilegované, a tak jeho dĺžka v trvaní troch rokov už neprimeraná.

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal, že nepostupoval plynulo, čo malo za následok vznik zbytočných prietahov. Konštatoval vykonanie dvoch pojednávania v priebehu roka 2010, ktoré boli zrušené z dôvodu pandémie.

III.

5. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v obsahu ktorých nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03), je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma popri významu veci aj s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02).

6. Predmetom konania bol nárok sťažovateľky na určenie manželského výživného. Posúdenie právnej zložitosti veci nie je dané samo osebe predmetom konania ani frekvenciou toho-ktorého typu konania, ale vždy skutkovými a právnymi okolnosťami konkrétnej prejednávanej veci. Vyživovacie povinnosti patria medzi bežnú agendu všeobecných súdov a v prípade sťažovateľky nemožno hovoriť o zložitom právnom a skutkovom posúdení veci. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významné vplývali na dĺžku konania. Sťažovateľka požiadala o odročenie pojednávania 4. februára 2019 z ospravedlniteľného dôvodu (kolízia pojednávania).

7. Pri vyhodnocovaní ďalšieho kritéria ústavný súd konštatuje samotným súdom uznanú námietku, že sa nekonalo plynulo. Postup okresného súdu sa vyznačuje nečinnosťou, ale aj nesústredenou činnosťou. Celková doba konania trvá viac ako tri roky a vzhľadom na predmet konania, ktorým je výživné, je doba troch rokov pri stále právoplatne neuzavretej veci ústavne neakceptovateľná.

8. V postupe okresného súdu sú zreteľné obdobia nečinnosti od 31. mája 2018 do 4. februára 2019 a od 24. júna 2019 do 31. mája 2021. K neprimeranej dĺžke konania prispelo nepochybne opakované odročovanie pojednávania. Ústavný súd prihliadol na kratšie obdobia nečinnosti, pretože sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku celého súdneho konania (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01).

9. Ústavný súd konštatuje, že zbytočné prietahy v konaní boli zapríčinené takmer dvojročnou nečinnosťou a tiež nesústredenou činnosťou okresného súdu, teda konaním, ktoré nevedie k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011). Ústavný súd konštatuje, že inštitút výživného je určený na zabezpečenie približne rovnakých materiálnych podmienok oboch manželov, a preto je dôležité v tomto konaní postupovať promptne (I. ÚS 624/2016).

10. K námietke okresného súdu týkajúcej sa nepriaznivej pandemickej situácie ústavný súd už vyslovil, že ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 111/2021). Je evidentné, že od podania návrhu okresný súd nepostupoval v konaní plynulo. Prípadné systémové nedostatky pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezavádzajú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021).

IV.

11. Stav konania v posudzovanej veci trvá viac ako tri roky, z toho bol okresný súd v konaní takmer dva roky nečinný. Ústavný súd preto deklaroval porušenie uplatnených práv. Z vyjadrenia okresného súdu vyplynulo, že 31. mája 2021 bol vo veci vyhlásený rozsudok. Ústavnému súdu je zrejmé, že okresný súd musí vyhotoviť rozsudok písomne, doručiť ho a vykonať ďalšie prevažne administratívne úkony, ktorých množstvo závisí od prípadného opravného prostriedku. Preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Vec nie je právoplatne skončená, pokiaľ nebude rozhodnuté o všetkých zložkách návrhu [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 28. júna 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11].

12. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadost'učinenia 5 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia zohľadnil dĺžku konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľku (rozsudok ESLP zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00), aktivitu sťažovateľky a postup súdu. Z rozhodovacej činnosti ESLP vyplýva, že spravodlivé finančné zadost'učinenie priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010). S ohľadom na tieto skutočnosti bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadost'učinenie 1 000 eur. Deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

13. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 460,90 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2021

Robert Šorl
predseda senátu